

Городянська Л. В.,
*кандидат економічних наук, доцент, чл.-кор. АЕН України,
провідний науковий співробітник Військового інституту Київського
національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна*

НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЇ

Постановка проблеми. Війна та запровадження правового режиму воєнного стану ускладнили роботу усіх фінансових інституцій і спровокували багато проблем. Серед них: призупинення роботи деяких секторів економіки як елементів функціонування економічної системи, суттєве зниження податкових та бюджетних надходжень, труднощі із забезпеченням грошового обігу та інші. Разом з тим збройна агресія з боку росії призвела до значних втрат в економіці України та викликала потребу в адаптації всієї фінансової системи до умов війни. Моніторинг стану фінансової системи показав, що з початку вторгнення росії збитки в економіці України, в її цивільній та військовій інфраструктурі станом на 01 березня 2022 року, за експертними підрахунками, перевищують 560 млрд. дол. [1]. Загальні втрати економіки через війну, враховуючи як прямі, так і непрямі втрати (зниження ВВП, припинення інвестицій, вплив робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо) коливаються в межах від \$ 564 млрд. до \$ 600 млрд. [2]. Щодня втрати державного бюджету складають близько 2 млрд. грн. [3].

В цих умовах набуває актуальності дослідження напрямів і особливостей трансформації фінансової системи та визначення можливостей швидкої й стабільної відбудови України.

Викладення основного матеріалу. Дослідження передбачає аналіз відповідних дій та заходів держави у сфері фінансової політики, джерел і обсягів податкових і бюджетних надходжень, особливостей функціонування фінансової системи в умовах збройної агресії росії.

Зважаючи на фактичний стан фінансової системи, уряд здійснив низку заходів щодо трансформації фінансової, економічної та податкової систем.

Радикальних змін зазнало фінансове забезпечення складових сектору безпеки та оборони України, від стану якого залежить існування держави. Війна та запровадження правового режиму воєнного стану призвели до суттєвих змін розмірів витрат на грошове забезпечення військовослужбовців Збройних сил України порівняно з запланованими в Державному бюджеті України на 2022 рік. Разом із першочерговою потребою забезпечення діяльності сектору безпеки та оборони України, відбулись зміни на законодавчому рівні умов гарантування виплат заробітної плати й компенсаційних виплат працівникам, а також збереження місця роботи за мобілізованими працівниками на період дії воєнного стану. З 24.03.2022 року набув чинності Закон України «Про

організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [4], який визначає нові правила трудових відносин працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої приналежності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами.

Уряд на період дії воєнного стану прийняв Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 року № 2120-ІХ [5]. Законом встановлено податкові пільги фізичним особам-підприємцям та юридичним особам, визначено особливості нарахування окремих податків та зборів, змінено порядок справляння плати за землю. Сільгоспвиробникам встановлено нульову ставку по кредитах, а держава гарантує банкам 80 % від суми такого кредиту. Уряд передбачив на це понад 25 млрд. грн.

Уряд розробляє План відновлення держави та архітектуру Фонду відновлення як складових світової ініціативи, спрямованої на підтримку відновлення України та її економіки за такими напрямками [6]:

- збереження економіки воєнного часу, що означає підтримку поточного функціонування економіки України;
- відновлення економіки після воєнних дій, тобто швидке відновлення критичної інфраструктури України та послуг;
- подальший розвиток та модернізація України, який передбачає заходи, спрямовані на стійке, швидке та стале зростання економіки.

З метою відбудови України за зазначеними напрямками відновлення, забезпечення функціонування фінансового механізму грошового забезпечення Збройних сил України, компенсації втрат бізнесу та громадянам, загалом наповнення державного бюджету України в умовах військової агресії росії й після її завершення здійснюється пошук і використання ресурсів, до яких належать:

- арештовані й конфісковані активи росії;
- примусово спрямовані до бюджету України заморожені активиросії(в т.ч. суверенні, корпоративні та персональні);
- виплати росії на користь України в обмін на зняття санкцій;
- фінансова допомога міжнародних партнерів;
- державний бюджет України;
- фінансові ресурси Фонду відновлення економіки України;
- інші джерела.

Отже, з урахуванням вище сказаного доцільно активізувати діяльність уряду щодо пошуку зазначених ресурсів та створити юридичний механізм їх отримання, прозорого та ефективного розподілу та використання.

Висновки. Досліджено поточний соціально-економічний стан фінансової системи України та визначено рівень економічних втрат в умовах збройної агресії росії. Уряд України в умовах збройної агресії з боку росії оперативно

здійснив заходи, спрямовані на трансформацію фінансової та економічної системи держави. Зокрема, запроваджено нову економічну модель, яка передбачає зниження податків та розширення можливостей для середнього та великого бізнесу скористатися опцією єдиного податку, прибирання всіх регуляцій, полегшений доступ до фінансів, лібералізацію трудових відносин. Визначено можливі напрями та джерела відновлення економіки України. Сформовано пропозиції щодо активізації діяльності уряду за цими напрямами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шмигаль Д. Збитки України через війну з урахуванням майбутніх втрат перевищують 1 трлн доларів. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/economics/2022/03/29/511488_zbitki_ukraini_cherez_viynu_z.html (дата звернення: 26.04.2022).

2. Kyiv School of Economics URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zatizhden-pryami-vtrati-ekonomiki-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-na-12-2-mlrd/> (дата звернення: 26.04.2022).

3. Тарасовський Ю. Forbes. URL: <https://forbes.ua/news/derzhbyudzheth-ukraini-cherez-viynu-vtrachae-blizko-2-mlrd-na-den-shmigal-04042022-5260> (дата звернення: 26.04.2022).

4. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 26.04.2022).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 26.04.2022).

8. Шмигаль Д. План відновлення та Фонд відновлення стануть складовими ініціативи, яка об'єднає весь світ на підтримку України. *Урядовий портал* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-shmigal-plan-vidnovlennya-ta-fond-vidnovlennya-stanut-skladovimi-iniciativi-yaka-obyednaye-ves-svit-na-pidtrimku-ukrayini> (дата звернення: 26.04.2022).